

Klimat- och näringslivsdepartementet
Energienheten

Remiss av promemorian Ersättning vid upplåtelse av mark i samband med elnätsutbyggnad
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

Promemoria Ersättning vid upplåtelse av mark i samband med elnätsutbyggnad

Sammanfattning

Elinorr tackar för möjligheten att lämna synpunkter på promemorian Ersättning vid upplåtelse av mark i samband med elnätsutbyggnad, som är en grundförutsättning för industrins och transportsektorns elektrifiering. Elinorr ser i allmänhet positivt på förslaget som är ett steg i rätt riktning men uppnår enligt vår bedömning nog inte riktigt det som uppenbarligen avses med det nya regelverket, såsom en ökad acceptans hos markägarna och kortare ledtider.

Höjd schablonersättning leder inte till kortare ledtider

Förslaget innebär att intrångsersättningen vid upplåtelse eller inlösen för koncessionspliktiga starkströmsledningarna ska höjas från 125 till 150 procent av marknadsvärdet eller marknadsvärdeminskningen eftersom en högre ersättning skulle öka fastighetsägares acceptans, minska motsättningar och därigenom bidra till kortare ledtider.

Nuvarande ersättningsmodell innebär att ersättning vid frivilliga överenskommelser lämnas med ett påslag utöver ersättning för marknadsvärdeminskning och det lagstadgade schablonpåslaget för att skapa incitament för frivilliga markupplåtelseavtal och därmed erbjuds redan i dag ersättning som överstiger den lagstadgade nivån.

Ökad acceptans hos markägare

Förslaget utgår från att ökad acceptans hos fastighetsägare leder till kortare ledtider. Elinorr är dock tveksamt huruvida det verkligen finns ett sådant direkt samband. I ett ledningsprojekt förkortas ledtiden först när markupplåtelseavtal kan träffas med samtliga berörda fastighetsägare. Om någon fastighetsägare motsätter sig upplåtelsen behöver markåtkomsten säkerställas genom ledningsrätt, vilket innebär att en kostnads- och tidskrävande ledningsprocess kvarstår.

En ökad acceptans som påverkar ledtiderna uppstår först när berörda fastighetsägare accepterar den ersättning som erbjuds inom ramen för en frivillig överenskommelse. Det är då elnätsbolaget kan få tillträde till marken utan att invänta ett beslut om ledningsrätt. Mot den bakgrunden är det inte sannolikt att en höjning av det lagstadgade schablonpåslaget med ytterligare 25 procent i sig skulle påverka acceptansen hos de fastighetsägare som i dag avstår från att ingå frivilliga markupplåtelseavtal med hänvisning till ersättningsnivån i sådan utsträckning att det påverkar ledtiderna.

Klimat- och näringslivsdepartementet
Energienheten

Remiss av promemorian Ersättning vid upplåtelse av mark i
samband med elnätsutbyggnad

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

En högre ersättning kan i enskilda fall stärka legitimiteten och underlätta dialogen med berörda fastighetsägare. Det finns däremot inte tillräckligt stöd för att höjningen i praktiken skulle minska oenigheter och överklaganden i sådan omfattning att ledtiderna påverkas mer än marginellt. Höjd schablonersättning bör därför inte framställas som ett effektivt medel för att effektivisera elnätsutbyggnaden.

Ökade kostnader för nätanvändarna

Av konsekvensanalysen framgår att nätbolagen får ökade kostnader som kan föras vidare till nätkunderna. För mindre elnätsbolag där högre ersättningar påverkar kollektivet mer eftersom det är färre kunder att dela kostnaden står kostnadsökningen som belastar kundkollektivet inte i rimlig proportion till en faktisk och mätbar ledtidsförkortning. I ett läge där höjda nätavgifter redan är föremål för politisk och kundmässig uppmärksamhet bör detta väga tungt.

Olika ersättningsnivåer riskerar att skapa problem för annan samhällsviktig infrastruktur

Förslaget anger ersättningsregler enbart bör göras för markintrång för koncessionspliktiga starkströmsledningar vilket utgör en olycklig, omotiverad, särreglering som skapar ett problem vid samförläggning med t.ex. elektronisk kommunikation. Många kommuner är både elnätsägare och stadsnätsägare och kommer att hamna i problematiska situationer med olika ersättningsnivåer.

Ur ett expropriationsrättsligt perspektiv är det principiellt svårt att motivera att en viss typ av expropriationsliknande intrång ska kompenseras på ett annat sätt än andra. Det finns dessutom en risk för smittoeffekter om en särskild ersättningsnivå införs för en viss typ av intrång utan att motsvarande överväganden görs för andra ledningar eller annan samhällsviktig infrastruktur. Särregleringen för elledningar riskerar därför att skapa förväntningar om motsvarande påslag även vid andra intrång. Det kan leda till högre ersättningsanspråk, fler tvister och svårigheter vid exempelvis samförläggning, där olika ledningsslag kan behöva utnyttja samma utrymme.

Skogs- och åkernormerna

Av förslaget framgår att Lantmäteriet långsiktigt ska förvalta skogs- och åkernormerna, men processen för detta beskrivs inte närmare i utredningen. Elinorr anser att det behövs transparenta och förutsebara principer för hur normerna ska uppdateras och vidareutvecklas. Översynen bör ske förutsättningslöst och med deltagande av representanter från både elnätsbolag och markägarföreträdare. Elinorr bidrar gärna i arbetet, inte minst med medlemsbolagens sakkunskap kring elnätsutbyggnad.

Klimat- och näringslivsdepartementet
Energienheten

Remiss av promemorian Ersättning vid upplåtelse av mark i
samband med elnätsutbyggnad

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

Fredrik Andersson

2026-09-15

Elinorr

Vi finner synergier och stordriftsfördelar

Elinorr är en förening för elnätsbolag i södra/mellersta Norrland och Dalarna som *samverkar* för att *möta framtida utmaningar* inom branschen. Genom samarbete, stordriftsfördelar och kompetensförsörjning erbjuder Elinorr medlemmarna möjlighet att enkelt och i god tid möta de nya kraven och utmaningarna från nationella och framförallt europeiska lagstiftningar, samt anpassa verksamheten i samma grad.

Elinorrs omvärldsbevakning, påverkansarbete och kapacitet att hitta gemensamma lösningar möjliggör för medlemmarna att bibehålla kompetensen, och organisatorisk utveckling. På det sättet bidrar Elinorr till utveckling av den lokala samhällsnyttan och har fokus på tillförlitlighet, leveranssäkerhet, hållbarhet, men först och främst på elnätskunden.

Elinorrs syfte är att utveckla medlemmarnas kompetens och förmåga att möta elnätsbranschens framtida utmaningar. Vi skapar effektiva arbetsgrupper som formas efter medlemmarnas behov. Elinorr verkar främst lokalt men deltar även i den nationella och europeiska samhällsdebatten.